

Leerplan Nederlands als Extra Taal

Early-Years-Onderwijs en Primair Onderwijs

Inhoudsopgave

1.	Algemene inleiding.....	2
2.	Nederlands als extra taal: de lessen.....	3
3.	Pedagogische en didactische principes.....	6
4.	Periodeplanning en weekplanning.....	8
5.	Bijlagen.....	8

1. Algemene inleiding

Voor u ligt het leerplan Nederlands als extra taal van de Europese school Den Haag. De school is in augustus 2012 gestart en verzorgt onderwijs aan Early Years, Primary, en Secondary.

1.1. De positie en doel van Nederlands als extra taal binnen onze school en intake

Op onze school wordt Nederlands als extra taal gegeven aan alle leerlingen die geplaatst zijn in de Engelse, Spaanse, Franse of Duitse taalsectie.

De school vindt het belangrijk om aan de leerlingen van de niet-Nederlandse secties lessen Nederlands aan te bieden om het contact met de omgeving waarin zij wonen te vergemakkelijken. Het is daarnaast ook wettelijk verplicht.

Het hoofddoel van de Nederlandse lessen is ervoor te zorgen dat leerlingen aan het eind van Primary 5 beschikken over voldoende mondelinge taalvaardigheid om zich te redden in eenvoudige alledaagse situaties. Voor leerlingen die al verder gevorderd zijn, zal spelling en geschreven communicatie meer onderdeel uitmaken van de lessen. Daarnaast is een belangrijk doel van de Nederlandse lessen dat leerlingen kennis krijgen van de Nederlandse cultuur.

Als een leerling aangenomen wordt op de Europese school vindt er een intakegesprek plaats aan de hand van een intakeformulier. Op het intakeformulier wordt de ouders gevraagd in hoeverre de leerling Nederlands spreekt. Met de ouders wordt besproken wat de algemene doelstelling is van Nederlands als extra taal.

De leerlingen beheersen het Nederlands op zeer uiteenlopende niveaus; van absoluut beginner tot bijna moedertaalniveau. De meeste kinderen komen uit meertalige gezinnen. Het Nederlands maakt in sommige gevallen deel uit van de gezinstalen.

1.2. Meertaligheid

In de huidige maatschappij neemt het aantal jonge meertalige kinderen sterk toe. Dit komt door grotere mobiliteit wereldwijd, een toename van taalgemengde huwelijken en migratie.

Meertaligheid wordt in grote lijnen bepaald door drie soorten leefmilieu:

1. Het thuismilieu van het kind (ouders, grootouders en kinderoppas);
2. Het school- of opvangmilieu (school, peuterspeelzaal, crèche);
3. De geografische omgeving (woonwijk, dorp, stad, stad, streek, land). ^[1]

Hoe de ontwikkeling van meertaligheid verloopt bij kinderen hangt af van verschillende factoren. Men beschouwt motivatie en een positieve attitude tegenover meertaligheid als de meest bepalende factor voor succes in het aanleren van meerdere talen. ^[2]

Een andere belangrijke factor die het succes van meertaligheid bepaalt, is de tijd die men aan de talen besteedt. Taal leert men in interactie; door de taal te gebruiken. Om Nederlands spontaan en eenvoudig te verstaan en te spreken moet ten minste 25 % van de dagelijks gebruikte taal bestaan uit Nederlands. ^[3] Voor veel leerlingen die Nederlands als extra taal volgen, bestaat het dagelijks taalaanbod niet voor 25% uit Nederlands.

Als één van de bovenstaande twee factoren afneemt of verdwijnt tijdens de taalontwikkeling, heeft dit een (sterk) negatieve invloed op de taalontwikkeling. Een voorbeeld:

Een leerling gaat van een Nederlandstalig kinderdagverblijf, waar hij 5 dagen per week 5 uur uitgedaagd wordt in de Nederlandse taal, naar de Europese school. Op deze school krijgt hij/zij 2 keer per week 45 minuten Nederlands als extra taal. Een terugval van de Nederlandse taalontwikkeling zal dan waarschijnlijk zijn.

2. Nederlands als extra taal: de lessen

Zoals in de inleiding al is opgemerkt, is het beheersingsniveau van de leerlingen van de Nederlandse taal zeer divers. Een grote groep leerlingen komt op onze school voor het eerst in aanraking met de Nederlandse taal en staat aan het begin om Nederlands als een extra taal te gaan leren. Sommige leerlingen beschikken bij binnenkomst over een beperkte mondelinge taalvaardigheid. Bij een enkeling is de mondelinge taalvaardigheid al voldoende tot zeer goed. In het onderstaande kunt u lezen hoe wij zorgen voor zoveel mogelijk passend onderwijs voor deze gevarieerde groep leerlingen.

2.1. Groepsindeling

Vanaf Early Years tot en met Primary 2 krijgen de leerlingen Nederlands in hun eigen groep en klaslokaal. De groepen zijn heterogeen. Zo kunnen de leerlingen in een vertrouwde omgeving kennis maken met de Nederlandse taal en leren ze samen met en van hun klasgenoten. De Nederlandse leerkrachten kunnen zich in deze jaren een goed beeld vormen van de diverse niveaus van de leerlingen. In de eerste schooljaren ontwikkelen leerlingen zich sprongsgewijs en moet het niveau van het Nederlands zich nog uitkristalliseren. In de eerste leerjaren is er veel aandacht voor Nederlandse liedjes, prentenboeken en woordenschatontwikkeling. De leerlingen die al Nederlands spreken zullen in de lessen uitgedaagd worden met moeilijkere vragen en opdrachten.

Vanaf Primary 3 worden de leerlingen ingedeeld in niveaugroepen. Leerlingen van ongeveer gelijk niveau worden bij elkaar in de groep geplaatst. Op deze manier kan de leerkracht het meest passende aanbod verzorgen. Het is een relatieve indeling: de leerkrachten bepalen in overleg wie in welke groep wordt geplaatst. Bepalend hiervoor zijn: leerkrachtobservaties en toetsen over de aangeboden leerstof. Naast deze gegevens bepalen de werkhouding en motivatie van de leerling de groepsindeling.

2.2. Beteknisvol onderwijs

De lessen zijn thema-georiënteerd en sluiten aan bij de belevingswereld van de kinderen. De thema's passen binnen het Europees Curriculum. Het Europees Curriculum gaat uit van 6 'Content Areas':

Content Area 1: De leerlingen, hun familie en hun vrienden

Content Area 2: De leerlingen en hun school

Content Area 3: De leerlingen en hun vrije tijd

Content Area 4: De leerlingen en hun gezondheid

Content Area 5: De leerlingen en de fantasiewereld

Content Area 6: De leerlingen en de wereld om hun heen

In Early Years en Primary 1 zijn de thema's gelijk en worden in overleg met de groepsleerkrachten van Early Years vastgesteld. Primary 2, 3, 4, 5 hebben andere thema's dan EY en P1.

2.3. Inhoud lessen Nederland als extra taal

Alle klassen krijgen de leerlingen 90 minuten (2 keer 45 minuten) per week Nederlands.

In deze beperkte tijd richten wij ons in de eerste plaats op de ontwikkeling van de Nederlandse mondelinge taalvaardigheid van de leerling (zie paragraaf 1.1). Om de mondelinge taalvaardigheid van het Nederlands te ontwikkelen wordt in de lessen aandacht besteed aan de volgende taalonderdelen:

- begrip en uitspraak van de Nederlandse klanken;
- ontwikkeling van woordenschat passend binnen het thema;
- woordvorming;
- zinsvorming;
- vaste uitdrukkingen.

Indien het niveau van de mondelinge taalvaardigheid van het kind het toelaat, wordt ook begrijpend lezen en schrijven aangeboden. Lezende kinderen bouwen sneller hun woordenschat op en krijgen inzicht in taal. [\[4\]](#)

2.4. Methodes en methodieken

Na een uitvoerige oriëntatie op diverse taalmethodes heeft onze school ervoor gekozen om in de Nederlandse lessen te werken met een eigen taalaanbod vanuit de context van het Europese Curriculum. Er wordt gebruikt gemaakt van een combinatie van diverse methodes en methodieken:

- Zien is snappen
- De bovenkamer
- Woorden in prenten
- Van horen en zeggen
- Hotel Hallo
- Met woorden in de weer
- Leessleutel routineboek groep 1 en 2
- Veilig leren lezen versie 2003
- Taal Actief 4
- Nieuwsbegrip
- Liedjes met een hoepeltje er om
- 'Anders nog iets' liedjes voor NT2
- Coöperatieve leerstrategieën (Kagan)

2.5. Lesopbouw

De Nederlandse lessen worden gekenmerkt door routines, zodat alle taalonderdelen aan bod komen. In het kort komt de opbouw van de lessen op het volgende neer.

In Early Years en Primary 1 wordt iedere week een prentenboek passend bij het thema aangeboden. Uit het boek worden te leren woorden geselecteerd aan de hand van de Basislijst Amsterdamse Kleuters. Woorden en korte zinnnetjes worden ingeoeffend aan de hand van plaatjes, voorwerpen, tekenopdrachten, eenvoudige werkbladen, educatieve filmpjes, liedjes en spelletjes.

In Primary 1 is de basis van de lessen vergelijkbaar met de lessen in EY. Er wordt nu een start gemaakt met gerichte oefeningen voor auditieve discriminatie en uitspraak van de Nederlandse klanken. Omdat deze leerlingen nog volop bezig zijn met leren lezen en schrijven in de taal van de sectie, maken wij nog niet de klank-tekenkoppeling en geven wij geen schriftelijke verwerking.

In Primary 2 ligt het accent, net als in EY en P1, op het leren en uitbreiden van woordenschat en korte zinnnetjes, maar wordt dieper ingegaan op de Nederlandse klanken. De klank-tekenkoppeling wordt gemaakt en er worden schriftelijke en gedifferentieerde verwerkingen gegeven.

Vanaf Primary 3 worden grammaticale regels meer expliciet aangeboden. Zo wordt bijvoorbeeld uitgelegd hoe een zin correct wordt opgebouwd en hoe werkwoorden worden gevormd. Naarmate de leerlingen verder gevorderd zijn wordt woordenschat verder verdiept en is er meer aandacht voor begrijpend lezen en schrijven.

Vanaf Primary 4 worden meer gevorderde leerlingen in de gelegenheid gesteld om presentaties te maken. De leerlingen presenteren deze aan de klas.

Regelmatig krijgen leerlingen vanaf Primary 2 binnen een thema een meer vrije opdracht, zoals het maken van een informatieve poster of een presentatie. Om structuur aan deze opdrachten te geven krijgen de leerlingen succescriteria. Dit zijn criteria waaruit blijkt dat de leerlingen de aangeboden leerstof beheersen. Deze worden zo mogelijk in samenwerking met de leerlingen opgesteld.

In bijlage 2 vindt u een overzicht van de aangeboden taalonderdelen per leerjaar.

2.6. Het volgen van de taalontwikkeling

Bij Nederlands als extra taal wordt de ontwikkeling van de leerlingen op verschillende manieren gevolgd.

2.7. Early Years

Voor de Early Years is een aantal doelstellingen geformuleerd voor de Nederlandse les met betrekking tot luisteren/begrijpen en spreken/gesprekken voeren, zie bijlage 6. Per periode verzamelt de leerkracht een bewijsstuk voor het onderbouwen van de doelstelling. Een bewijsstuk kan bijvoorbeeld bestaan uit een tekening, een foto of een mee te zingen tekst.

2.8. Primary

De leerlingen in Primary verzamelen al hun werk in een map. De map is geordend op thema. De map geeft een goed beeld van de vorderingen, prestaties en inzet van de leerlingen. De leerlingen krijgen op deze manier ook zicht in hun eigen ontwikkeling.

Leerkrachtobservatie is in de Nederlandse les het belangrijkste middel om spreekvaardigheid te beoordelen. Dit gebeurt onder meer op basis van assessment for learning. Verder worden leerlingen in de gelegenheid gesteld om een presentatie in het Nederlands te geven. In Primary 1 en 2 bestaat dit uit 'Laten zien en vertel' en in Primary 3, 4, 5 uit een PowerPoint presentatie op basis waarvan de mondelinge vaardigheden kunnen worden beoordeeld.

Twee keer per jaar (rond januari en mei) krijgen de leerlingen een toets over de aangeboden klanken, woorden en grammatica. Op deze manier kunnen de leerkrachten de vorderingen van de leerlingen goed in de gaten houden en zien hoe zij zich ontwikkelen ten opzichte van de andere leerlingen. De resultaten worden geregistreerd.

De leerlingen die al verder gevorderd zijn met het Nederlands krijgen aan het eind van het schooljaar een Begrijpend Lezen toets. Deze toets bieden wij op maat aan. Deze leerlingen krijgen ook de gelegenheid een boekverslag te schrijven of een creatieve schrijfofdracht in te leveren.

2.9. Rapport en oudersgesprekken

De leerlingen vanaf Primary 1 ontvangen twee keer per jaar een rapport van de school. Op het eindrapport geeft de leerkracht voor Nederlandse als extra taal aan in hoeverre de leerling de doelstellingen heeft behaald op het gebied van:

- Luisteren en begrijpen
- Spreken-gesprekken voeren
- Spreken-vertellen/presenteren
- Lezen en begrijpen
- Schrijven

Een en ander wordt beoordeeld zoals hiervoor aangegeven.

Ouders kunnen naar aanleiding van het rapport of wanneer daartoe aanleiding bestaat een gesprek aanvragen bij de leerkracht Nederlands als extra taal.

3. Pedagogische en didactische principes

3.1. Pedagogisch-didactisch model voor de Europese scholen

De Europese Scholen hebben gekozen voor een pedagogisch-didactisch model dat is vastgelegd in verschillende beleidsdocumenten waaronder (ten tijde van de publicatie van dit leerplan):

- Programming in the ES – Recommendation for harmonised preparation of teaching, 2001-D-54
- Quality Assurance and Development in the European Schools, 2000-D-264
- Common Framework for Inspections in nursery, primary and secondary cycles, 2006-D-281
- Guidelines for nursery/primary/secondary transition, 2007-D-4210
- Guidelines for primary education, 2006-D-105
- General introduction to the nursery and primary school curricula, 2004-D-207

Vanuit het oogpunt van de Europese Scholen en in het kader van dit leerplan beantwoordt kwalitatief hoogstaand onderwijs aan onderstaande criteria. Deze criteria vormen voor de leerkracht, het team en de inspecteur een kader om de aanpak van het onderwijs en het onderwijsproces aan te toetsen. Leerkrachten en teams gebruiken deze criteria eveneens in het kader van een zelfevaluatieproces.

3.2. Curriculum en planning

- De docent maakt een jaarplanning, periode planning per thema en planning per week, gebaseerd op het leerplan.
- Informatie over planning en andere belangrijke zaken wordt bij overgang naar een andere docent overgedragen.
- De planning wordt voor zover mogelijk gemaakt met de collega's van de andere L2 secties. Extra voor Nederlands als extra taal: Nederlandse cultuur en Nederlandse feesten
- In de planning wordt voor zover nodig rekening gehouden met differentiatie.
- De docent maakt efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.

3.3. Leermiddelen

- Leermiddelen worden effectief ingezet om het leerplan te implementeren.
- Gepaste en actuele leermiddelen zijn beschikbaar in het klaslokaal of worden zo nodig meegebracht door de leerkrachten.
- Het gebruik van de leermiddelen is binnen de afdeling geharmoniseerd.

3.4. Onderwijs en leerproces

- De lessen zijn gepland, goed gestructureerd en gebaseerd op het leerplan.
- Er worden nadrukkelijk dwarsverbanden tussen de verschillende onderdelen van het curriculum gelegd.
- De docent maakt vooraf de leerdoelen en te bereiken competenties bekend.
- De leerling kent het doel van de les en kan een les relateren aan het eerder geleerde.
- Waar mogelijk wordt het bewustzijn gekweekt van een bredere context buiten de school en de lessituatie.
- De docent maakt samenwerking tussen leerlingen mogelijk onder meer door gebruik te maken van coöperatieve leerstrategieën.
- De docent zorgt ervoor dat alle leerlingen actief bij de les betrokken zijn.
- De docent hanteert een variatie aan les- en leermethodes die passen bij de lesdoelstellingen.
- De docent controleert regelmatig of de leerling de stof en de opdrachten begrijpt door middel van assessment voor learning.
- De docent past zijn onderwijs en strategieën aan op basis van de spreekniveaus van de leerlingen
- De docent zorgt voor een effectief gebruik van de lestijd
- De leerling wordt een positieve leerhouding bijgebracht.

- De leerling wordt aangemoedigd na te denken over manieren om het eigen spreken te verbeteren.
- De leerling is in toenemende mate verantwoordelijk voor aspecten van het eigen leerproces.
- De docent creëert een stimulerende omgeving waarin de leerlingen individueel en in samenwerking kunnen leren en elkaars leerproces ondersteunen.

3.5. Kwaliteitszorg in de pedagogisch didactische aanpak

Schoolniveau/monitoring

Hoe belangrijk de impact van elke docent afzonderlijk ook mag zijn op de vorderingen van de leerlingen, met een gelijkgerichte, consequente aanpak kan een schoolteam pas echt het verschil maken. Het samen plannen van het aanbod en het overleggen over de aanpak zijn hiervoor essentieel. Het team Nederlands als extra taal overlegt wekelijks om het aanbod af te stemmen.

Naast overleg over de dagelijkse lespraktijk vormt het team een Professional Learning Community (PLC).^[5] Het team komt 10 keer per jaar in een PLC bijeen. In de PLC staan drie onderwerpen centraal:

- Focus op het leren van de leerling
- Het verzamelen en bespreken van resultaten van leerlingen
- Samenwerking van de leerkrachten

Vanuit de PLC worden ontwikkelplannen voor verbetering van het Nederlands als extra taal (aanbod, aanpak, leermiddelen) binnen de taalsectie opgesteld en opgevolgd. Het gehele team, onder leiding van de sectiecoördinator, draagt hierin een gezamenlijke verantwoordelijkheid.^[6]

4. Periodeplanning en weekplanning

Het jaar is verdeeld over 6 perioden. Per periode is vastgesteld welk taalonderdeel wordt aangeboden, zie bijlage 2.

Op basis hiervan maakt de leerkracht een weekplanning. In de weekplanning geeft de leerkracht aan op welke manier een taalonderdeel aan bod komt en welke activiteiten in de les worden aangeboden, zie bijlage 3.

5. Bijlagen

1. BAK-lijsten en WAK-lijsten
<http://woorden.wiki.kennisnet.nl/Baklijsten>
2. Overzicht taalonderdelen
3. Overzicht ERK en competenties
4. Overzicht thema's
5. Early Years portfolio
6. Voorbeeld PPT woordenschat Early Years

7. Voorbeeld PPT woordenschat Primary
8. Voorbeeld woordenschat- en zinsbouwtoets Primary
9. Voorbeeld Klanktoets Primary 1 en 2
10. Eindevaluatie Nederlandse les

Bijlage 3

Basisgebruiker Nederlands als extra taal A1

Kan vertrouwde dagelijkse uitdrukkingen en basiszinnen gericht op de bevrediging van concrete behoeften begrijpen en gebruiken. Kan zichzelf aan anderen voorstellen en kan vragen stellen en beantwoorden over persoonlijke gegevens zoals waar hij/zij woont, mensen die hij/zij kent en dingen die hij/zij bezit. Kan op een simpele wijze reageren, aangenomen dat de andere persoon langzaam en duidelijk praat en bereid is om te helpen.

Luisteren	Spoken	Gesprekken voeren	Lezen	Schrijven
A.1 globaal Kan vertrouwde woorden en basiszinnen begrijpen die zichzelf, familie en directe concrete omgeving betreffen, wanneer de mensen langzaam en duidelijk spreken.	Kan eenvoudige uitdrukkingen en zinnen gebruiken om de eigen woonomgeving en de mensen in de naaste omgeving te beschrijven.	Kan deelnemen aan een eenvoudig gesprek. Kan eenvoudige vragen stellen en beantwoorden die een directe behoefte of zeer vertrouwde onderwerpen betreffen.	Kan vertrouwde namen, woorden en zeer eenvoudige zinnen begrijpen (AVI M3)	
A1:1 Een positieve luisterhouding c Beschikt over een passieve woordenschat van < 1000 woorden. c Laat een positieve luisterhouding zien door bijvoorbeeld aankijken, contact maken, knikken; c Maakt gebruik van de visuele context om	A1:1 Begint enkele Nederlandse woorden te gebruiken (ja, nee, klaar) A1:2 Spreekt in een- of tweewoordzinnen c Maakt een start met het spreken van Nederlandse woorden c Spreekt enigszins verstaanbaar voor de vertrouwde omgeving. A1:3 Kan simpele zinnen produceren	A1:1 Geeft een (non)verbale reactie op een vraag van de leerkracht, bijvoorbeeld door te knikken of te wijzen; A1:2 Kent en gebuikt de routines rond groeten en afscheid nemen; c Benoemt veelvoorkomende handelingen in de directe leefomgeving. c Benoemt dagelijkse voorwerpen en hun kenmerken	A1:1 Doet mee met klankspelletjes (bijvoorbeeld opzeggen van klankherhalingen in rijmpjes) c Herkent rijmwoorden; c Maakt een start met het onderscheiden van Nederlandse klanken onderscheide; c Kan klankzuivere klanken aan letters koppelen.	Wanneer leerlingen een nieuwe taal aanleren zal het accent in eerste instantie liggen op het 'zich kunnen redden': luisteren en spreken. Pas wanneer leerlingen op A2

te begrijpen wat er bedoeld wordt: kijkt goed naar wat er bijvoorbeeld allemaal op de platen in een prentenboek staat, let op hoe de spreker kijkt, praat en gebaart, kijkt wat andere kinderen doen en doet na. A1:2 Reageert adequaat op duidelijke en eenvoudige instructie - c Beschikt over een passieve woordenschat van +/- 1000 woorden. - c Voert korte opdrachten juist uit zoals sta op, loop op je tenen; - c Begrijpt ontkenning (niet); - c Begrijpt bezittelijk voornaamwoord (zijn boek, haar tas). - c Doet mee met versjes (kan korte zinnen reproduceren)	- c Maakt onderscheid tussen enkelen meervoudsvormen; - c Maakt regelmatige vervoegingen (maar maakt regelmatig fouten met onregelmatige vervoegingen). - c <i>Voorwaarde om met technisch lezen te starten</i> - c laat onbeklemtoonde lettergrepen niet langer weg; - c spreekt klinkers en medeklinkers uit; - c spreekt medeklinkers aan het eind van een woord uit (zegt bijvoorbeeld 'kamer' en niet 'kame'); - c maakt onderscheid tussen lange en korte klanken; - c gebruikt diftongen (tweeklanken: au, eu, ui et cetera); - c spreekt clusters (van medeklinkers) uit.	A1:3 Geeft antwoord op gesloten vragen A1:4 Kan simpele vragen stellen en beantwoorden - c Kan zich verstaanbaar uitdrukken in het Nederlands, ook voor onbekenden; - c Kan een kringgesprek voeren met klasgenootjes.	A1:2 Kan betekenis onderscheidende klanken (fonemen) in woorden onderscheiden; - c Weet dat klanken en letters met elkaar corresponderen; - c Herkent rijmwoorden; - c Gebruikt (onzin) rijmwoorden; - c Beseft dat de letters in het Nederlands anders klinken dan in een andere taal. - c Kent minimaal 8 letters met Nederlandse klankkoppelingen. A1:3 AVI START: M3 letterkennis en klankzuivere woorden* - c Kunnen alle letters van het alfabet fonetisch vlot benoemen; - c Lezen klankzuivere woorden met bekende letters; - c Kunnen door de foneem-grafeemkoppeling nieuwe woorden lezen.	niveau zijn met luisteren en spreken zal er met schrijven worden gestart.

A1.3 Kan aangeven waar een korte passage van tv of internet over gaat, als die aansluit bij de belevingswereld c Beschikt over een passieve woordenschat van +/- 1500 woorden.	A1:4 Maakt eenvoudige vraagzinnen (wie, wat waar ...); c Maakt eenvoudige samengestelde zinnen (en, dan, toen ...); c Gebruikt lidwoorden (de, het); c Start gebruik verleden tijd c Spreekt verstaanbaar.		Voorwaarde om te starten met deze fase is het afronden van klas 1 Omdat leerlingen in klas 1 al een 2^e taal krijgen aangeboden wordt er, om verwarring te voorkomen pas met lezen van de 3^e taal (Nederlands) begonnen in klas 2. Voorwaarde om met deze fase te beginnen zijn ook: Luisteren t/m A1:2 Spreken t/m A1:3 Linguïstische competentie A1	

Basisgebruiker Nederlands als extra taal A2

Kan zinnen en regelmatig voorkomende uitdrukkingen begrijpen die verband hebben met zaken van direct belang (bijvoorbeeld familie, winkelen, de leefomgeving, hobby's en interesses). Kan communiceren in simpele en alledaagse taken die een eenvoudige en directe uitwisseling over vertrouwde en alledaagse kwesties vereisen. Kan in eenvoudig bewoordingen aspecten van de eigen achtergrond, de onmiddellijke omgeving en kwesties op het gebied van diverse behoeften beschrijven.

Luisteren	Spreken	Gespreken voeren	Lezen	Schrijven
<u>A.2 globaal</u> Kan zinnen en de meest frequente woorden begrijpen op gebieden die van direct persoonlijk belang zijn Kan de belangrijkste punten in korte, duidelijke, eenvoudige boodschappen en	<u>A.2 globaal</u> Kan een reeks uitdrukkingen en zinnen gebruiken om in eenvoudige bewoordingen familie en andere mensen, situaties in de directe leefwereld en school te beschrijven	<u>A.2 globaal</u> Kan communiceren over eenvoudige en alledaagse taken die een eenvoudige en directe uitwisseling van informatie over vertrouwde onderwerpen en activiteiten	<u>A.2 globaal</u> Kan korte, eenvoudige teksten lezen en begrijpen. Kan specifieke voorspelbare informatie vinden in eenvoudige, alledaagse teksten (Wie, wat, waar) zoals e-mails, menu's en	<u>A.2 globaal</u> Kan korte zinnen schrijven, zoals een boodschappenlijstje, een kaart, of een kort e-mail bericht

aankondigingen volgen.		betreffen. Kan zeer korte sociale gesprekken aan, alhoewel hij/zij gewoonlijk niet voldoende begrijpt om het gesprek zelfstandig gaande te houden.	uitnodigingen voor feestjes.	
A.2:1 Begrijpt de belangrijkste punten uit dagelijks gesprekken c Beschikt over een passieve woordenschat van +/- 2000 woorden. c Volgt meervoudige alledaagse instructie van de leerkracht adequaat op. c Begrijpt veel gebruikte voorzetsels (in, op, onder); c Begrijpt een korte mededeling van een medeleerling over een bekend onderwerp A2:2 Begrijpt de belangrijkste punten uit bekende, korte teksten.	A.2:1 Kan een kort verhaaltje vertellen met vooraf geoefende zinnen, bijv. bij een praatplaat, foto of over school c Beschikt over een actieve woordenschat over aangebode n thema c Gebruikt van een de basis werkwoorden in de tegenwoord ige tijd c A.2:2 Kan in een voorbereid verhaal zijn/haar gevoelens uiten en/of zijn/haar voorkeur of mening geven. c Spreekt luid met goede intonatie c Kan een versje of gedichtje reproducer en c Gebruikt met	A.2:1 Kan deelnemen aan eenvoudige conversaties over bekende onderwerpen c Leerling kent de routines rond groeten en afscheid nemen c Kan veel voorkomende mensen, voorwerpen en handelingen uit de directe leefomgeving beschrijven A.2:2 Kan deelnemen aan een eenvoudige conversatie en hierin zijn/haar voorkeur/mening vertellen. A2:3 Kan omgaan met	A2:1 AVI E3 Kan eenvoudige korte teksten lezen en begrijpen c Kan zinnen en korte teksten lezen en begrijpen (bijlage 2) c Kan klankzuivere (km-, mk- en mkm-) woorden direct te ontsleutelen c Kan klankzuivere woorden (van het type mmkm, mkmm en mmkmm) lezen en begrijpen c Kan door de foneem-grafeemkoppeling nieuwe woorden lezen	A.2:1 Kan aangeboden klankzuivere woorden schrijven, maar ook complexere woorden, zoals deur, tuin A.2:2 Kent alle klanken en grafemen in het Nederlands c Kan korte zinnen schrijven, zoals een boodschapp enlijstje, een kaart, of een kort e-mail bericht.

c Beschikt over een passieve woordenschat van +/- 2500 woorden. c Doet een globale voorspelling over een kort, langzaam en duidelijk voorgelezen verhaal en het vervolg ervan A2:3 Beschikt over een passieve woordenschat van +/- 3000 woorden. c Begrijpt de hoofdgedachte van een aankondiging of boodschap in een vertrouwde situatie; A2:4 Beschikt over een passieve woordenschat van +/- 3500 woorden. c Kan hoofdpunten van een kort voorgelezen verhaal aangeven, bijvoorbeeld door na te spelen, te tekenen of door vragen te	regelmaat naamwoord en en voorzetsels c Gebruikt eenvoudige werkwoorden in t.t. en v.t. A.2:3 Kan een kort verhaal vertellen, met vooraf geoefende zinnen, over een zelfgekozen onderwerp. Kan hierin zijn gevoelens beschrijven en zijn/haar mening geven. Kan hier vragen over beantwoorden. c Begint steeds vloeiender te spreken met juiste intonatie. c Kan de hoofdlijnen van een verhaal navertellen en kan gedichten en dialogen herhalen met de juiste intonatie.	verschillende gesprekssituaties zoals begroeten, vragen stellen om informatie c Kan eenvoudige open vragen beantwoorden	A2:2 AVI M4 begrijpt de hoofdzaken uit korte alledaagse teksten c Kan complexe woorden lezen en begrijpen c Beantwoordt concrete vragen over een eenvoudige (voorgelezen) tekst; c Begrijpt een kort, eenvoudig bericht op een kaart zoals een uitnodiging of felicitatie; c Kan in een eenvoudig verhaal emoties, zoals lachen, huilen, boos zijn herkennen A2:3 AVI E4 Leest eenvoudige tekstjes over bekende onderwerpen c Kan de hoofdpunten uit een eenvoudige tekst benoemen en een mening	

beantwoorden			geven over de tekst c Kan op basis van vragen (wie, wat waar) aangeven waar een (voor)gelezen tekst over gaat; c Kan een eenvoudige geschreven instructie op het bord of in het lesboek opvolgen, zoals 'lees', 'vul in', 'onderstreep'	

Basisgebruiker Nederlands als extra taal B1

Luisteren	Spoken	Gesprekken voeren	Lezen	Schrijven
<u>B.1 globaal</u> Kan de hoofdpunten begrijpen wanneer in duidelijk uitgesproken standaardtaal wordt gesproken over vertrouwde zaken die hij/zij regelmatig tegenkomt op school, vrije tijd enz. Kan de hoofdpunten van veel radio- of tv-programma's begrijpen, wanneer er betrekkelijk	<u>B.1 globaal</u> Kan uitingen op een eenvoudige manier aan elkaar verbinden, zodat hij/zij ervaringen, gebeurtenissen, dromen, verwachtingen en ambities kan beschrijven. Kan in het kort redenen en verklaringen geven voor meningen en plannen. Kan een verhaal vertellen of de plot van een boek of film	<u>B.1 globaal</u> Kan zich in de meeste situaties redden en onvoorbereid deelnemen aan gesprekken over onderwerpen die vertrouwd zijn, of zijn/haar persoonlijke belangstelling hebben of die betrekking hebben op het dagelijks leven (bijvoorbeeld familie, hobby's,).	<u>B.1 globaal</u> Kan eenvoudige zakelijke en fictieteksten lezen en begrijpen over alledaagse onderwerpen en over onderwerpen die aansluiten bij de leefwereld.	<u>B.1 globaal</u> Kan eenvoudige tekstjes schrijven over concrete, alledaagse en aan school gerelateerde onderwerpen.

langzaam en duidelijk gesproken wordt.	weergeven en zijn/haar reacties beschrijven.			
B1.1 Kan en langere tekst begrijpen en standpunten hierin herkennen. c Beschikt over een passieve woordenschat van meer dan 4000 woorden c Kan aangeven waar een korte passage van tv of internet over gaat, als die aansluit bij de belevingswereld, bijvoorbeeld door antwoord te geven op 'wie', 'wat' en 'waar'-vragen; c Kan ook iets langere teksten begrijpen die aansluiten bij de leefwereld of de interesse B1:2 Kan een mondelinge samenvatting geven van een gesproken tekst	B1:1 Kan een eenvoudige uitleg geven van een eigen plan en/of mening c Geeft eigen mening in een discussie c Kan een andere leerling een uitleg geven bij een opdracht c Maakt bewust gebruik van non verbale signalen om het taalgebruik te ondersteunen B1.2 Kan zinnen op eenvoudige wijze aan elkaar verbinden c Kan iets eenvoudig vertellen over een bekend onderwerp, zoals school, een feestje, een film, een gelezen boek of	B1:1 Kan actief meedoen in een gesprek c Stelt vragen om informatie te verwerven of hulp te krijgen c Gaat in op wat andere zeggen B1:2 Kan het taalgebruik aanpassen aan gespreksituaties in de vertrouwde en alledaagse omgeving, bijv. de winkel, de buurvrouw, de leerkracht, een medeleerling c Beschikt over voldoende woorden om te praten over vertrouwde situaties en onderwerpen, maar zoekt nog regelmatig naar woorden en varieert niet veel	B1:1 AVI M5 Kan langere woorden en langere zinnen lezen en begrijpen c De onderwerpen worden minder contextgebonden; ze hebben ook betrekking op verleden en toekomst en op omgeving die minder nabij is; er komen steeds meer complexe en abstracte onderwerpen voor (bijv. bij de zaakvakken of tijdens reflectiemomenten); de afstand tussen onderwerp en luisteraar wordt groter B1:2 AVI E5 Herkent verschillende tekstsoorten zoals brief, krantenartikel, advertentie c Kan een eenvoudig geschreven instructie begrijpen en opvolgen c kan in een eenvoudige tekst over een vertrouwd onderwerp de mening van de schrijver aanwijzen B1:3 AVI M6	B1:1 Kan klankzuiver woorden en complexere woorden (tweeklanken, sch, ng) correct schrijven c Kan enkele korte zinnen achter elkaar schrijven om iets te vragen of om verslag te doen c Kan in zinsvorm antwoord geven op een vraag uit een tekst B1:2 Kan een kort verhaaltje schrijven van minimaal 4 zinnen c Kan een aankondiging doen van een gebeurtenis en de tekst opmaken om opgehangen te worden c Kan een eigen bedacht

(bv. voorgelezen verhaal, radio)	over zichzelf.	in woordgebruik.	Kan de volgende leesstrategieën toepassen: - c Voorspellen - c Ophelderen van onduidelijkheden - c Samenvatten - c Vragen stellen - c Relaties/verwijsw oorden	kort verhaaltje of gedicht schrijven

Linguïstische competenties

Niveau	Klank-, woord- en zinsleer
A1	A1:1 Kan woorden en klanken nazeggen - c Spreekt /aa/ /ee/ /oe/ /eu/ /oo/ uu/ /ie/ uit, hoewel niet zonder fouten; - c Herkent het lidwoord <i>een</i>; - c Spreekt Nederlandse klinkers en medeklinkers uit, hoewel niet zonder fouten; - c Maakt tijdens spreken nog veel fouten zijn in klankvorming zoals weglaten van bepaalde klanken of klanken vervangen door andere klanken. A1:2 Spreekt verstaanbaar <i>NB Voorwaarde om aan Lezen A1: te starten</i> - c laat onbeklemtoonde lettergrepen niet langer weg; - c spreekt losse klinkers en medeklinkers uit; - c spreekt medeklinkers aan het eind van een woord uit (zegt bijvoorbeeld 'kamer' en niet 'kame'); - c maakt onderscheid tussen lange en korte klanken; - c gebruikt diftongen (tweeklanken: au, eu, ui et cetera); - c spreekt clusters (van medeklinkers) uit. A1:3 Gebruikt enkele simpele grammaticale regels - c Kan de Nederlandse klanken correct aan de letters koppelen - c Herkent verkleinwoorden. - c Herkent een vraag, weet hoe een vraagzin te maken - c Herkent een samengesteld woord - c Weet hoe een samengesteld woord te maken - c Weet de woorden hij, zij en ze juist te gebruiken - c Kan een zin vormen met bepaling van tijd of plaats
A2	A2:1 Kan enkelvoudige zinnen maken van 3/4 woorden - c Maakt onderscheid tussen enkel- en meervoudsvormen - c Gebruikt regelmatige werkwoord vervoegingen in de tt - c Kan ontkenning maken - c Maakt vraagzinnen A2:2 Kan samengestelde zinnen maken - c Kan zinnen maken over alledaagse onderwerpen - c Maakt werkwoord vervoegingen in de verleden tijd en in de voltooidede tijd - c Past congruentie van het werkwoord toe (geslacht en enk/meerv) - c Gebruikt bezittelijk voornaamwoord - c Past correcte woordvolgorde toe in korte zinnen - c Gebruikt verkleinwoorden

B1	Beschikt over voldoende woordenschat om zich te redden in alledaagse situaties - c Gebruikt verleden tijd en voltooid tijd - c Gebruikt bijvoeglijke naamwoorden - c Gebruikt onbepaalde voornaamwoorden - c Gebruikt aanwijzend voornaamwoord - c Gebruikt trappen van vergelijking - c Kan verschillen benoemen tussen de moedertaal en Nederlands

^[1] Schaerlakens, A (2008). *De taalontwikkeling van een kind Hoofdstuk 7: Twee –en meertaligheid bij jonge kinderen*. Noordhoff Uitgevers bv, Groningen/Houten.

^[2] idem

^[3] *Onderzoek 1997, Pearson et al.*

^[4] A.M. Schaerlaekens, *De taalontwikkeling van het kind. Een oriëntatie in het Nederlandstalig onderzoek*. Wolters-Noordhoff, Groningen 1977

^[5] *Learning by doing, Dufour et al*

^[6] *Tussendoelen en leerlijnen voor nieuwkomers SLO* <http://www.doelennieuwkomers.slo.nl>